

Андрій КОРОЛЬКО

МЕЖІ ПОКУТТЯ В ІСТОРИКО-КРАЄЗНАВЧИХ ТА ЕТНОГРАФІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ XIX – ПОЧАТКУ XXI СТОЛІТТЯ

Розглянуто міркування дослідників щодо окреслення кордонів історико-географічного (історико-етнографічного) регіону (району) Покуття. До уваги взято іноземні етнографічно-фольклорні та історико-краєзнавчі розвідки XIX – першої половини XXI ст., праці радянських і сучасних українських істориків, етнологів, географів і мовознавців, енциклопедичні видання.

Ключові слова: історико-географічний (історико-етнографічний) регіон (район), Покуття, етнографічне районування, межі.

На Івано-Франківщині збережені традиційні культурно-побутові особливості. Тут є багатий матеріальною і духовною культурою історико-географічний (історико-етнографічний) регіон (район) Покуття. Його територія охоплює той етнокультурний простір, де відбувалася кристалізація та становлення праслов'янських, слов'янських утворень, що згодом, набувши територіального й етнополітичного значення, трансформувались в український народ.

У розгляді проблеми меж Покуття важливо вирішити питання співвіднесеності регіонів України. Адже у практиці політичного життя, в історико-краєзнавчій роботі, в наукових дослідженнях застосовують дуже відмінні підходи до поділу України на окремі історико-політичні та етнографічні (історико-етнографічні) райони. Важко не погодитись із думкою львівського етnologa Михайла Глушка, який стверджує, що залежно від предмета дослідження й наукових завдань українські етнічні землі дослідники поділяють по-різному: історики – передовсім за адміністративно-територіальними (історико-політичними) принципами, географи – за природно-географічними зонами, мовознавці – за діалектами, етнологи – за етнографічними критеріями¹. Часто буває так, що історико-політичні та історико-етнографічні землі подають як категорії одного змісту, що не раз дуже знижує чіткість наукових та навчальних текстів; трапляється термінологічна невідповідність прийнятого поділу всієї України на етнографічні райони локальним групам населення (є етнографічне Поділля, Покуття, але їм не відповідають локальні групи подолян, покутян); у підході до визначення локальних рис традиційної культури населення етнолог (як й

¹ *Глушко М.* Історико-етнографічне районування Галичини: сучасний стан / М. Глушко // Карпати: людина, етнос, цивілізація. – 2009. – № 1. – С. 8; *Його ж.* Етнографічне районування України: стан, проблеми, завдання (за матеріалами наукових досліджень другої половини XX – початку XXI століть) / М. Глушко // Вісник Львівського університету. Серія історична. – Львів, 2009. – Вип. 44 / [під ред. О. Вінниченка]. – С. 179.

історик) повинен використовувати як історико-політичні, так і етнографічні назви районів, пам'ятаючи, що вони не однозначні за змістом, що їх віднесення до тих чи тих територій може не збігатися². Розбіжність поглядів щодо меж Покуття як регіону історико-географічного або ж історико-етнографічного бачимо в дослідженнях істориків, картографів, етнологів, фольклористів, географів, мовознавців.

Варто зазначити, що до XIV ст. назва “Покуття” відсутня у всіх літописах, хроніках й інших тогочасних актах. Лише з утворенням молдавсько-польського пограниччя і початком міжсусідських конфліктів, у кінці XIV–XV ст., вона появляється спочатку в молдавських грамотах, а потім у польських хроніках. Не виключено, що від цього спірного кута (території від р. Дністер, Прут і Черемош по тогочасному кордону Молдавії та Угорського королівства) й увійшла ця назва в історію.

Уперше назва “Покуття” зафіксована в чолобитній грамоті молдавських бояр і господаря Стефана 1395 р.: “...а і такеж слюбуюм о коломыєю і о снатинь и о покутеє оть наш г(с)дрь, стефань, не имаєть ми одно слова речи”³. 1411 р. польський король Ягелло стверджує грамотою, що за борг, позичений ним ще 1388 р. у молдавського воєводи Петра, “имають они тако долго держа(т)... покутскую землю... докола мы ... заплатилимы имь, тыхъ одну тысячу рублевъ”. На початку XV ст. назва “Покуття” трапляється ще кілька разів у молдавських грамотах, зокрема в 1411 р. (“...имаєть ему дати наш город Снятин и Коломыю и покутскую землю”), 1433 р. (“...а покутская земля как издавна слушала о своєю границею из века наша так тягнеть”), 1455 р. (“...а також коли бы вышдо (л) андрен Трушкович или боу (д) каким шикдник покутски до наших землн...”). Відповідну назву бачимо й у хроніці Я. Длугоша (1415–1480)⁴. Пізніше назва “Покуття” і її жителі – “покутяни” згадані в польських хроніках Я. Длугоша, М. Кромера (Русі Покутянів), М. Бельського (Покутя), М. Стрийковського (Покутська Русь) у зв'язку із виступом Мухи⁵.

У документах XVI–XVIII ст. територія Покуття визначалась по-різному. Це свідчить, що, по-перше, воно не було адміністративною одиницею, по-друге, край залишався ареною для прикордонних суперечок між Польщею (Річчю Посполитою), Молдавією, Трансильванією, Волощиною. А тому не дивно, що іноземні картографи не завжди компетентно окреслювали територію Покуття.

У пропонованій статті спробуємо показати палітру міркувань дослідників щодо окреслення кордонів Покуття. До уваги взяті етнографічно-фольклорні та історико-краєзнавчі розвідки XIX – першої половини XX ст., праці радянських і сучасних українських істориків, етнологів, географів і мовознавців, енциклопедичні видання.

Починаючи з XIX ст., на науковому рівні роблять перші спроби визначити межі Покуття та пояснити його назву І. Вагилевич, А. Бельовський, В. Поль, Л. Вайгель, А. Татомір, А. Кіркор та ін. Іван Вагилевич, визначаючи етнографічну межу

² *Макарчук С.* Історико-політичне та етнографічне районування України: питання співвіднесеності / С. Макарчук // Народознавчі зошити. – 2001. – Зошит 3(39). – Травень–червень. – С. 388–394.

³ *Паньків М.* Покуття / М. Паньків // Жовтень. – 1987. – № 2. – С. 100.

⁴ Там само.

⁵ *Грабовецький В.* Нариси історії Прикарпаття з найдавніших часів до кінця XV століття / В. Грабовецький. – Івано-Франківськ, 1992. – Т. 1. – С. 119–120.

Гуцульщини, відмежовував її від Покуття по лінії Надвірна–Делятин–Яблунів–Пістинь–Кути⁶.

Займався вивченням Покуття чеський письменник та історик Карел Владислав Запп. Дослідник пояснив етимологію слова “Покуття”, зазначивши, що “поляки назву цю виводять з того, що територія ця знаходиться на межі давнього польського королівства і завжди вважалася найвіддаленішим рубезем держави. Також і в наш час цю сторону іронічно називають «кінцем світу»⁷. Описуючи географічне розташування регіону, автор наголосив: “Вся та країна, що належить до коломийської округи, називається Покуттям; в основному охоплює давні польські підстароства: Кутське, Коломийське і Снятинське. Тутешній народ називає Покуттям тільки гірську частину, розташовану у трикутнику між Прутом і Черемошем”⁸. Проте дослідник не чітко окреслив його межі, розкриваючи при цьому історичні та політичні питання розвитку краю. Іноземні етнографи-мандрівники кінця XVIII – першої половини XIX ст. ідентифікували Покуття як частину Польщі, переважно не уточнюючи, що це етнічні українські землі.

30–40-ві роки XIX ст. стали періодом поступового нагромадження фольклорного матеріалу із західноукраїнських земель, перших спроб його класифікації, систематизації, наукового осмислення. Це робили переважно польські фольклористи. Водночас їхні публікації були передусім науково-популярними, адже автори часто не паспортизували матеріал, фольклорно-етнографічні відомості подавали узагальнено, схематично, а український фольклор трактували як частину польського. Водночас, вивчаючи свій народ, вони не могли оминати й українців⁹. Монографічні дослідження з вивчення Покуття написали Л. Вайгель, О. Кольберг¹⁰.

Польський дослідник Казімеж Владислав Вуйціцький (1807–1879) Покуттям називав околицю над р. Прут: починається м. Делятин у Карпатах і сягає Чернівців на Буковині. Автор пояснив етимологію поняття “Покуття” – “це вираз український, місцевий, від слова кут (kał), тобто, це був кут чи крайня межа регіону з Буковиною, точно названа Покуттям”¹¹. Останнім містом Покуття К. Вуйціцький вважав Снятин, яке було “давньою фортецею і головним воєнним пунктом у часі походів на Буковину і Волощину”¹².

Відомості про Покуття та навколишні землі є і в розвідках польських учених середини XIX ст. Варто зазначити, що об’єктом їх вивчення не завжди було власне

⁶ *Wahilewič D.* Huculowé, obywatelé wýchodnjho pohořu Karpatského / *D. Wahilewič* // *Časopis Českeho museum.* – 1838. – Sw. 4. – S. 485–486; *Дем’ян Г.* Іван Вагилевич – історик і народознавець / *Г. Дем’ян.* – Київ: Наукова думка, 1993. – С. 107–108.

⁷ *Wahilewič D.* Huculowé, obywatelé wýchodnjho... – S. 485–486.

⁸ *Dawne Pokucie i Huculszczyzna w opisach cudzoziemskich podróżników. Wybór tekstów z lat 1795–1939* / [do druku przygotowali oraz przypisami opatrzyli J. Gudowski, A. Ruszczak, K. Tur-Marciszuk, W. Witkowski]. – Warszawa: W-wo Akademickie DIALOG, 2001. – 252 s.

⁹ *Збір I.* Фольклор Покуття у розвідках чужоземних дослідників кінця XVII–XIX ст. / *I. Збір // Мандрівець.* – 2008. – № 6. – С. 51.

¹⁰ *Kolberg O.* Pokucie. Cz. 1. / *O. Kolberg* // *Dziela wszystkie.* – Wrocław; Poznań: PTL, 1962. – T. 29. – 360 s.; Cz. 2. – 1963. – T. 30. – 300 s.; Cz. 3. – 1963. – T. 31. – 344 s.; Cz. 4. – 1963. – T. 32. – 328 s.; *Wajgiel L.* Rys miasta Kołomyi / *L. Wajgiel.* – Kołomya, 1877. – 114 s.

¹¹ *Wójcicki K.* Stare gawędy i obrazy / *K. Wójcicki.* – T. 1–4. – Warszawa: Nakładem G. Sennewalda Księgarza, 1840. – T. 1. – 324 s.; T. 2. – 324 s.; T. 3. – 332 s.; T. 4. – 350 s. – S. 358.

¹² *Op. cit.*

Покуття – про нього йшлося переважно принагідно, в контексті вивчення звичаїв, обрядів і фольклору Поділля, Полісся, Гуцульщини, Буковини.

Грунтовну працю про цей регіон написав польський історик, архівіст, поет, перекладач Август Бельовський¹³. “Покуття” Августа Бельовського – це широка картина життя і побуту місцевих жителів. У ній подано етнографічну характеристику гуцулів і бойків, звернено увагу на історію краю, опришківський рух. Ця книга складається з шести тематичних розділів, перший з яких присвячений розташуванню і природно-географічним умовам краю. А. Бельовський зауважує, що “з-поміж земель давньої Польщі Покуття є особливим регіоном, як і сама його специфічна назва. З півночі Дністер відокремлює його від решти земель Речі Посполитої, а з інших сторін заслонюють гори, тому складається враження, що це наче найвіддаленіший куточок, розміщений далеко на півдні. Чорногора прикриває його з південно-східного боку, простягаючись від двох до трьох миль уздовж кордону з Угорщиною, формуючи ніби стіну великої фортеці”¹⁴. Дослідник визначає територію регіону не тільки за р. Дністер і пасмом Чорногірського хребта, але й р. Прут, Чорний і Білий Черемош, вказуючи, що Білий Черемош відокремлює Покуття від Волощини¹⁵.

В. Поль північною границею Покуття називає р. Дністер, західною – долину р. Товмач і Бистриці Надвірнянської, східною – кордон із Буковиною, а південну межу відсуває далеко в Карпати¹⁶. Л. Татомир північною границею Покуття, як й інші дослідники, називав р. Дністер, південною – р. Прут, західною – межиріччя Бистриці Надвірнянської та Бистриці Солотвинської і далі горби до Єзуполя. Східної межі він не означив¹⁷.

Польський археолог Адам Кіркор наголосив, що конкретних меж Покуття визначити не можна. Це та частина південної Галичини, до якої входять такі повіті: Станіславський, Городенківський, Тлумацький, Снятинський і Коломийський. З півночі Покуття відділене від інших частин Галичини Дністром; з південно-східного боку простягається до Чорногори, що межує з Угорщиною; на сході – до Піп-Івана; на заході – до Говерли, найвищої вершини: “Покуття також має кордон з однієї сторони з Волощиною, а з другої впирається в глухий кут Угорщини і скелі Семигороду. Карпати разом із Чорногорою, наче вінком, оточують його”¹⁸.

Відомий польський фольклорист Оскар Кольберг, опублікувавши чотиритомний збірник “Покуття”, дуже приблизно визначив його територію: від півночі його межею є р. Дністер, а від Станіслава на південний схід простягається розлога низина, відтіята від заходу темною стіною Карпат¹⁹.

¹³ *Bielowski A. Pokucie / August Bielowski // Czas. Dodatek miesięczny. – Kraków, 1857. – S. 653–734; Королько А. “Покуття” Августа Бельовського – важлива пам’ятка з вивчення історико-етнографічного регіону / А. Королько // “Гуцульщина у гомоні віків”. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. – Львів: “Тріада плюс”, 2011. – С. 41–60.*

¹⁴ *Op. cit. – S. 653, 656.*

¹⁵ *Op. cit.*

¹⁶ *Pol W. Rzut oka na północne stoki Karpat / W. Pol. – Kraków, 1851. – S. 131.*

¹⁷ *Tatomir L. Geografia Galicyi na podstawie prac monograficznych i urzędowych źródeł / L. Tatomir. – Lwów, 1878. – S. 51.*

¹⁸ *Kirkor A. Покуття з археологічного погляду (1874 р.). Дослідження / Адам Гонорі Кіркор. – Коломия: Видавничо-поліграфічне товариство “Вік”, 2009. – С. 8–9.*

¹⁹ *Kolberg O. Pokucie. Cz. 1. / O. Kolberg // Dzieła wszystkie. – Wrocław; Poznań: PTL, 1962. – Т. 29. – S. 5.*

Серед досліджень початку ХХ ст. необхідно виокремити працю польського етнографа Яна Фальковського. Автор виділив східну межу Покуття – до неї відносить межиріччя Пруту і Черемоша. Проте між Гуцульщиною і Покуттям штучно утворює велику перехідну зону Підгір'я. Вона не поступається площею Гуцульщині й Покуттю. Західна межа так і не була точно визначена. Беручи за основу розповсюдження жіночих запасок на сході, він відділяв Покуття по лінії Тлумач–Отинія – на схід від Ланчина²⁰.

Польський ономаст С. Грабець, досліджуючи топонімію Гуцульщини, робить висновок, що границя між Гуцульщиною і Покуттям проходить уздовж долини р. Бистриця Надвірнянська до с. Битків і Пнів, на півночі вона не доходить Надвірної; звідси йде на південний схід до Делятина, залишаючи поза гуцульською діалектною територією с. Лоеву і Добротів й охоплюючи Делятин і Заріччя; далі межа проходить через села: Чорний Потік, Білі й Чорні Ослави, Лючки, Баню-Березів, Верхній Березів, Нижній Березів, Лючу; звідси вона повертає на схід, охоплюючи Пістинь, а потім Хімчин і Рожнів. Автор зазначає, що у зв'язку з недостатнім вивченням гуцульського діалекту вказана межа може бути дещо неточною і зазнавати змін²¹. Український дослідник Д. Бучко погоджується з окресленням гуцульсько-покутської границі, яку визначив С. Грабець²².

На основі покутсько-буковинського діалекту встановив етнографічну зону Покуття радянський дослідник Б. Кобилянський. До його складу автор відніс такі райони Івано-Франківської обл. (за довідником адміністративно-територіального поділу УРСР 1947 р.): Отинянський, Коршівський, Коломийський (північно-східна частина), Заболотівський, Снятинський, Гвіздецький, Чернелицький, Обертинський, Тлумацький і Тисменицький²³. Д. Бучко слушно зауважує, що не названий Городенківський р-н, територія якого перебуває всередині названих. Отже, Б. Кобилянський не відніс до складу Покуття низки населених пунктів інших районів (Станиславського, Лисецького, Богородчанського, Надвірнянського, Ланчинського і Печеніжинського), які І. Вагилевич, Я. Головацький, С. Грабець та інші вважали покутськими²⁴. М. Паньків, інтерпретуючи межі Покуття, запропоновані Б. Кобилянським, за сучасним адміністративним поділом додає територію Снятинського, Городенківського, Тлумацького, північно-східну частину Тисменицького, більшу частину Коломийського (без південної частини) р-нів. Крім того, покутський говір поширений у колишніх буковинських районах: Новоселицькому, Чернівецькому, Садгірському, Вашківському, Сторожинецькому, Кіцманському і Заставнівському²⁵.

На основі вивчення народної архітектури Івано-Франківської обл. І. Могитич подає карту “Зонування народного будівництва Івано-Франківської області”. На сучасній території є чотири зони будівництва – Гуцульщина, Бойківщина, Опілля і Покуття. Межі покутських забудов проходять на півночі вздовж правого берега Дністра, на заході й півдні через населені пункти: Нижнів–Братківці–Палагичі–Тлумач–Старі та Нові Кривотули–Отинію–Струпків–Раківчик–Верхній і Нижній

²⁰ Паньків М. Покуття... – С. 101.

²¹ Hrabec S. Nazwy geograficzne Huculszczyzny / S. Hrabec. – Kraków, 1950. – S. 8–9.

²² Бучко Д. Походження назв населених пунктів Покуття / Д. Бучко. – Львів: Світ, 1990. – С. 5.

²³ Кобилянський Б. Діалект і літературна мова / Б. Кобилянський. – Київ, 1960. – С. 118–119.

²⁴ Бучко Д. Походження назв... – С. 5–6.

²⁵ Паньків М. Покуття... – С. 101.

Вербіж–Дебеславці–Джурів і даліше границею з Чернівецькою обл. до устя Черемошу. На заході вони переходять на територію Чернівецької обл.²⁶. Якщо взяти до уваги зауваження Б. Кобилянського та І. Могитича про ідентичність матеріальної і духовної культури Покуття та західної частини Чернівецької обл., то можна припустити, що цей регіон входить до Буковини (Заставницький і Кіцманський р-ни)²⁷.

Етнографічні межі Покуття близькі до географічних, про що свідчать праці та фізико-географічні карти М. Койнова, В. Онікієнка, Я. Жупанського²⁸. Так, М. Койнов, подаючи схематичну карту фізико-географічних районів і типів місцевості Івано-Франківської обл., визначив фізико-географічні межі Покутського лісостепу, а в текстовому матеріалі схарактеризував його. До Покутського лісостепу він відніс Правобережне Придністров'я, Західне та Східне Покуття. Його межі: Тлумач–Отинія–Коломия. Бокові границі – р. Дністер і Прут. Покутський лісостеп лежить між долинами Пруту і Дністра в межах східної частини Станіславської обл. На заході Покуття обмежене Станіславською улоговиною. Характеризуючи Івано-Франківщину, він згадує і Покуття: “Рівнинні частини області – Покуття... належать до районів із давньою рільничою культурою. Там, де раніш знаходились ліси і степи, тепер розкинулися поля, сади і городи”²⁹.

Д. Бучко зауважує, що географічне визначення меж Покуття не збігається з лінгво-етнографічним. З фізико-географічного погляду Покуття – це горбисто-хвиляста височина, що локалізується у дністровсько-покутському межиріччі на території Івано-Франківської та Чернівецької обл. У минулому це лісостеп, тепер близько 72 % цієї території займають культурні ландшафти³⁰.

Визначення меж Покуття пропонують енциклопедичні довідники, але не завжди повно окреслюють місце розташування регіону. Так, за “Радянською енциклопедією історії України” Покуття – це історико-географічна область України, яка займає східну частину Івано-Франківської обл.³¹. Повніше, хоча теж не цілком точне, означення території Покуття подано в Українській радянській енциклопедії (УРЕ): “Покуття – східна частина сучасної Івано-Франківської області УРСР, що включає територію Богородчанського, Городенківського, Коломийського та Косівського районів”³². Д. Бучко уточнює перелік районів на період найбільшого їх укрупнення: на території Івано-Франківської обл. згідно з Указом Президії Верховної Ради УРСР від 30 грудня 1962 р. було утворено 6 сільських й 1 промисловий район (у 1946 р. – 36 районів, а тепер – 12)³³. До складу Покуття помилково віднесений і Косівський р-н, населені пункти якого завжди належали до Гуцульщини. У другому виданні УРЕ подано загальніше визначення території Покуття: воно займає рівнинну частину між

²⁶ Паньків М. Покуття... – С. 101.

²⁷ Покуття. Історико-етнографічний нарис. – Львів: Манускрипт, 2010. – С. 10.

²⁸ Койнов М. Природа Станіславської області / М. Койнов. – Львів, 1960. – 102 с.; Онікієнко В. Природа і господарство Станіславської області УРСР / В. Онікієнко, Я. Жупанський. – Чернівці, 1960. – 184 с.

²⁹ Койнов М. Природа Станіславської області... – 102 с.

³⁰ Онікієнко В. В. Природа і господарство... – С. 8; Бучко Д. Походження назв... – С. 6.

³¹ Радянська енциклопедія історії України: в 4-х т. / [відп. ред. А. Скаба]. – Київ: Головна редакція УРЕ, 1969–1972. – Т. 3. – С. 404.

³² Українська Радянська Енциклопедія [Текст]: у 18-ти т. / [ред.: М. Бажан, О. Білецький, І. Білодід, В. Бондарчук, П. Власюк]. – Київ, 1959–1965. – Т. 11. – С. 312.

³³ Бучко Д. Походження назв... – С. 6.

Дністром, Черемошем і Карпатами³⁴. Існує й суто географічне визначення регіону: “Покуття – це південно-західна частина Подільської височини”³⁵.

Автори “Енциклопедії українознавства” Покуття називають географічно-історичним краєм, розташованим між Передкарпаттям на півдні (межа р. Прут) і Поділлям (межа р. Дністер) на півночі (тому й визначають Покуття Пруто-Дністровським межиріччям), Станиславівською улоговиною на заході й Кіцманським зниженням та р. Совицею на сході. Населення, яке використовує покутську говірку, займає також сусідню частину Передкарпаття, а деколи і сьогодні Покуттям вважають всю південно-східну частину Галичини – колишній кут між Угорщиною на південному заході й Молдавією на сході. Інколи під цією назвою розуміють навіть і сусідню частину Буковини³⁶. Автори енциклопедії також звернули увагу на визначення слова “покутяни” – територіальна назва людності Покуття. Покутяни антропологічним типом наближаються до гуцулів і частково до населення Поділля³⁷. Покутсько-буковинська або покутська говірка розповсюджена між Дністром, Бистрицею Надвірнянською й Серетом, споріднена з гуцульськими й наддністрянськими говірками, менше – з подільськими³⁸.

Неточні визначення цієї території і в польських енциклопедіях. Так, в енциклопедії С. Оргельбранда Покуттям окреслюється Коломийський повіт між Карпатськими горами і Дністром³⁹. В іншій енциклопедії подано: “Покуття – це історична частина Русі, що займає територію над верхнім Прутом і Черемошем, на пограниччі давніх Львівської і Галицької земель”⁴⁰.

Використовуючи матеріали Августа Бельовського⁴¹, детально подає кордони Покуття польський “Словник географічний”. Автор замітки вказує, що це найвіддаленіша південно-східна земля давньої Польщі. З північної сторони відокремлена від інших земель р. Дністер, а з інших сторін заслонена горами і становить найдальший кут Речі Посполитої. З південно-східного боку Покуття межує з Чорногірським хребтом, який тягнеться 2-3 милі вздовж угорського кордону і становить своєрідний мур великої твердині⁴².

1987 р. редактор популярного в ті часи львівського часопису “Жовтень” (“Дзвін”) Роман Федорів надрукував історико-етнографічний нарис “Покуття” Михайла Паньківа, де визначені межі регіону, його культурно-етнографічні особливості, походження назви⁴³. Автор, зіставивши територію розповсюдження

³⁴ Українська Радянська Енциклопедія. – 2-ге вид. / [редкол.: М. Бажан (голова) та ін.]. – Київ, 1982. – Т. 8. – С. 463.

³⁵ Большая Советская Энциклопедия. – 3-е изд. / [гл. ред. А. Прохоров]. – Москва, 1975. – Т. 20. – С. 171.

³⁶ В. К. Покуття / В. К. // Енциклопедія українознавства. Словникова частина. – Париж; Нью-Йорк: В-во “Молоде життя”, 1970. – Т. 6. – С. 2153.

³⁷ [Б. а.] Покутяни / [Б. а.] // Там само. – С. 2155–2156.

³⁸ Горбач О. Покутсько-буковинські або покутські говірки / О. Горбач // Там само. – С. 2153.

³⁹ Orgelbrand S. Encyklopedia powszechna / S. Orgelbrand. – Warszawa, 1884. – Т. 5. – С. 104.

⁴⁰ Wielka encyklopedia powszechna. – Warszawa, 1966. – Т. 8. – С. 810.

⁴¹ Bielowski A. Pokucie / August Bielowski // Czas. Dodatek miesięczny. – Kraków, 1857. – С. 653–734.

⁴² B. R. Pokucie / B. R. // Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego i innych krajów słowiańskich. – Warszawa: Nakładem Władysława Walewskiego, druk “Wieku” Nowy-Świat, 1887. – Nr 61. – С. 550.

⁴³ Ibid.

⁴³ Паньків М. Покуття... – С. 100–104.

покутських говірок (за Б. Кобилянським), зони поширення покутських забудов (за І. Могитичем) та покутського одягу (за О. Кольбергом, Я. Фальковським), зауважує, що їх “межі ... в основному співпадають у західному і північному напрямках”⁴⁴. Автор не визначив східної границі Покуття, вказуючи, що її треба шукати в південній частині Чернівецької обл.⁴⁵.

Як “історико-географічну територію” України, а не історико-етнографічний (етнографічний) район розглядає Покуття український лінгвіст Дмитро Бучко. Він окреслює межі району, ґрунтуючись на даних мовознавства (праці С. Грабця, Б. Кобилянського, С. Бевзенка), етнографії (дослідження І. Вагилевича, Я. Головацького, А. Бельовського, О. Кольберга), історії (спостереження Г. Боплана, У. фон Вердума) і навіть археології (дослідження А. Кіркора), а також на власних спостереженнях і матеріалах експедиційних досліджень. На його думку, “північною границею регіону є р. Дністер; північно-західна границя проходить уздовж річок Бистриця та Бистриця-Солотвинська до смт Солотвин, а потім повертає на південний схід через населені пункти Бабче, Молодків, Пнів, Надвірну, Лоеву, Добротів, Чорний Потік, залишаючи справа (на Гуцульщині) Ділятин (Делятин), Заріччя, Ослави (Чорні та Білі), а далі проходить через Великий і Малий Ключів. Княздвір (тепер Верхнє і Нижнє), Трач, Рожнів, Новоселицю до р. Черемош, утворюючи південно-західну та південну межі; на південному сході та сході залишається Чернівецька область”⁴⁶. Отже, автор зарахував до складу Покуття всі населені пункти таких сучасних районів Івано-Франківської обл., як: Городенківський, Коломийський, Снятинський, Тисменицький, Тлумацький, більшість поселень Богородчанського і Надвірнянського, а також окремі поселення Галицького і Косівського.

У період незалежності активізувались етнологічні дослідження з історико-етнографічного районування України – у більшості підручників з етнології розглядають межі Покуття. Автори колективного посібника “Культура і побут населення України” доволі схематично подали контури історико-етнографічного району: рівнинна частина Івано-Франківської обл. між Дністром, Прутом і Карпатами (у джерелах XVII–XVIII ст. – це південно-східний “кут” Галичини)⁴⁷. Галина Лозко подібно окреслює контури етнографічного району, вказуючи, що це рівнинна частина Івано-Франківщини між Дністром і Прутом. До речі, дослідниця вважає, що назва “Покуття” походить від назви селища міського типу Кути Косівського р-ну⁴⁸. Автори підручника “Українське народознавство” С. Павлюк, Г. Горинь, Р. Кирчів детальніше описують кордони Покуття, називаючи його одним з історико-географічних районів України – це територія південно-східної частини теперішньої Івано-Франківської обл. З півночі її межа проходить по Дністру, на північному заході вона доходить до р. Бистриця [Бистриця Надвірнянська – А. К.] і Бистриця Солотвинська, на південному заході межує з етнографічною Гуцульщиною, на

⁴⁴ Паныків М. Покуття... – С. 100–104.

⁴⁵ Там само. – С. 101–102.

⁴⁶ Бучко Д. Походження назв... – С. 6–7.

⁴⁷ Культура і побут населення України: навч. посіб. / [В. Наулко, Л. Артюх, В. Горленко та ін.]. – Київ: Либідь, 1991. – С. 23.

⁴⁸ Лозко Г. Українське народознавство / Г. Лозко. – 2-ге вид. доп. і перероб. – Харків: В-во “Див”, 2005. – С. 105.

південному сході – з Буковиною⁴⁹. У навчальному посібнику “Етнографія України” за редакцією проф. С. Макарчука автор п’ятого розділу “Етнографічне районування України” Р. Кирчів стверджує, що визначення території з цією назвою в різних джерелах і авторів неоднакове. Але завжди назва “Покуття” стосується південно-східної низинної частини теперішньої Івано-Франківської обл., його північною межею вважається Дністер, південною – гори, південно-східною – кордон із Буковиною. Певні розходження стосуються лише окреслення західної межі. Проте, враховуючи дані мовознавства й етнографії, її визначають р. Бистриця і Бистриця Солотвинська на північному заході та суміжною Гуцульщиною на південному заході. На думку дослідника, це сучасні Городенківський, Коломийський, Снятинський, Тлумацький, північно-східна смуга Богородчанського, Надвірнянського, Косівського р-нів Івано-Франківської обл.⁵⁰

Автори підручника “Українська етнологія” (за загальною редакцією В. Борисенка), визначаючи Покуття історико-етнографічним регіоном і локалізуючи його на території південно-східної частини сучасної Івано-Франківської обл., північною межею вважають р. Дністер, південно-східну – границю з Буковиною. Певні розбіжності стосуються лише південної і західної меж. З урахуванням даних мовознавства й етнографії, автори схиляються до думки, що це рівнинна територія правобережжя середнього Придністров’я до р. Бистриця і Бистриця Солотвинська на північному заході та суміжною з етнографічною Гуцульщиною на південному заході. Це сучасні Городенківський, Коломийський, Снятинський, Тлумацький, північно-східна смуга Богородчанського, Надвірнянського, Косівського р-нів Івано-Франківської обл. Охоплює східну рівнинну частину Івано-Франківської обл. між Дністром, Прутом, Черемошем і Карпатами⁵¹. Борис Савчук Покуття відносив до Західного надрегіону та вважав крайньою частиною Східних Карпат і найменшим історико-етнографічним регіоном України. Згідно із сучасним адміністративним поділом до його території належать сім районів Івано-Франківської обл., воно охоплює верхів’я Дністра та Попруття. Щоправда, автор не вказує назв районів⁵².

Архип Данилюк, здійснивши етнологічну експедицію на Покуття, залишив враження про поїздку. Дослідник дав визначення території цієї історико-етнографічної області. Межі Покуття протягом віків визначали по-різному. У XVII–XVIII ст. більшість дослідників “розміщували” його між Дністром, Черемошем і Карпатськими горами. Зі середини XIX ст., у зв’язку з детальнішим вивченням Гуцульщини, Покуттям називали лише рівнинну частину цієї території. Автор сучасні кордони цієї етнографічної зони окреслює чітко: до неї входять Тлумацький, Городенківський, Снятинський, Коломийський та північно-східні частини Надвірнянського і Косівського р-нів Івано-Франківської обл.⁵³. У новішій публікації А. Данилюк дещо коригує межі Покуття. У XVIII–XIX ст. сюди відносили територію від Дністра до

⁴⁹ Українське народознавство: навч. посіб. / [за ред. С. Павлюка, Г. Горинь, Р. Кирчіва]. – Львів: Фенікс, 1994. – С. 64–65.

⁵⁰ Етнографія України: навч. посіб. – 2-ге вид., перероб. і доп. / [за ред. проф. С. Макарчука]. – Львів: Світ, 2004. – С. 138.

⁵¹ Українська етнологія: навч. посіб. / [за ред. В. Борисенко]. – Київ: Либідь, 2007. – С. 55.

⁵² Савчук Б. Українська етнологія / Б. Савчук. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2004. – С. 528.

⁵³ У краю, що Покуттям зветься // Данилюк А. Шляхами віків. Етнографічний нарис / А. Данилюк. – Львів: Світ, 2003. – С. 112.

Карпат, зокрема й Гуцульщину. У другій половині XIX ст. почалося інтенсивніше дослідження Гуцульщини, в результаті якого вчені відзначили, що Покуття – це окрема історико-етнографічна територія. Нині Покуттям вважають південно-східну частину Івано-Франківської обл.: Тлумацький, Городенківський, Івано-Франківський [автор, мабуть, мав на увазі Гисменицький – А. К.], Коломийський, Снятинський р-ни та північно-східні межі Косівського, Надвірнянського й Богородчанського р-нів⁵⁴.

Під час підготовки і проведення II Міжнародного фольклорного фестивалю етнографічних регіонів України “Родослав” (21–22 вересня 2002 р.) був надрукований “Довідник учасника фестивалю”, в якому подана коротка характеристика етнографічних регіонів (районів) України. На відміну від Гуцульщини, Бойківщини й Опілля, які в довіднику детально окреслені з вказівками районів областей західноукраїнського регіону, узагальнено визначені кордони Покуття – вказано лише, що це межиріччя Дністра і Пруту, на заході – Станиславська низовина, на сході – Чернівецька обл. Цікаво, що упорядники не віднесли до Покуття Коломию, яку вважають нівельованою зоною⁵⁵.

Роман Кирчів провів фольклорне районування регіонів України, виділивши місце і Покуття. Автор відзначає, що коли мовиться про визначення фольклорних регіонів України, то реальною основою може бути наявний досвід етнографічного й діалектно-говіркового районування із врахуванням історичних, суспільно-політичних, природно-географічних чинників. Фольклорний район Покуття територіально збігається з етнографічним Покуттям без його буковинської частини. Роман Кирчів за основу бере працю Оскара Кольберга “Покуття”, де регіон окреслюється з півдня гуцульським передгір’ям, на південному сході – Прутом, з півночі – Дністром, на заході – Бистрицею, і є перехідною зоною між бойківським Прикарпаттям й Опіллям. На захід від Покуття простягається смуга Передкарпатського Подністров’я⁵⁶.

Ярослав Ісаєвич у “Довіднику з історії України” доволі лаконічно окреслив кордони Покуття – це історико-географічна область України, східна частина сучасної Івано-Франківської обл. (щоправда, в “Енциклопедії історії України” відомий український дослідник Покуття (Покуте) назвав історичним регіоном України⁵⁷). У джерелах XVII–XVIII ст. Покуттям називали південно-західний “кут” (звідки й походить назва) Галичини між р. Дністром, Черемошем та Карпатами, охоплюючи Гуцульщину, а з XIX ст. – лише рівнинну частину цієї території⁵⁸. Подібні міркування висловив Ф. Заставний, який визначив, що Покуття – це невелика територія південно-східної частини Івано-Франківської обл. (на межі з Чернівецькою).

⁵⁴ Данилюк А. Давня архітектура українського села: етнографічний нарис / А. Данилюк. – Київ: Техніка, 2008. – С. 57.

⁵⁵ Довідник учасника фестивалю: [другий Міжнар. фольк. фест. етногр. регіонів України “Родослав”] (Івано-Франківськ, 21–22 вересня 2002 р.). – Івано-Франківськ: [б. в.], 2002. – С. 11, 15; Етнос. Соціум. Культура: регіональний аспект: монографія / [В. Грещук, В. Кононенко, М. Лесюк, М. Паньків, М. Романюк, С. Хороб та інші]. – Київ; Івано-Франківськ: ВДВ ЦІТ, 2006. – С. 23.

⁵⁶ Кирчів Р. Із фольклорних регіонів України: нариси й статті / Р. Кирчів. – Львів: [б. в.], 2002. – С. 24, 26–27.

⁵⁷ Ісаєвич Я. Покуття, Покуте / Я. Ісаєвич // Енциклопедія історії України: у 10 т. / [редкол.: В. А. Смолій (голова) та ін.]. – Київ: Наук. думка, 2011. – Т. 8: Па–Прик. – 2011. – С. 320.

⁵⁸ Ісаєвич Я. Покуття / Я. Ісаєвич. – 2-ге вид., доопр. і доповн. // Довідник з історії України (А–Я) / [за заг. ред. І. Підкови, Р. Шуста]. – Київ: Генеза, 2001. – С. 589.

Розташована між Дністром на південному сході та Черемошем на південному сході вона утворює історико-географічну область площею в 3 000 кв. км., яку у джерелах XVII–XVIII ст. називали Кут Галичини, а також Пруто-Дністровським міжріччям. Автор стверджує, що до Покуття входила також прилегла частина Карпат, зокрема й Гуцульщина, пізніше (з XIX ст.) – лише передгірська частина⁵⁹.

Зіновій Сав'юк окреслює умовну межу між Гуцульщиною і Покуттям, яка проходить попри Вижницю, Кути, Косів, аж по Делятин, перетинаючи далі обидві Бистриці – Надвірнянську і Солотвинську. Краєзнавець звужує територію сучасного Покуття. У його версії воно охоплює майже всю Коломийщину та частину Городенківського р-ну по Дністру і відділяється від Буковини межею між Івано-Франківською і Чернівецькою обл. Снятинщина займає центральну частину історико-етнографічного регіону⁶⁰.

З лінгвістичного погляду розглядає границі використання покутського говору івано-франківський мовознавець і діалектолог Микола Лесюк. На думку дослідника, покутський говір належить до південно-західного наріччя української мови, зокрема до галицько-волинської групи. У класифікації говорів його називають “покутсько-буковинським”, який при детальнішій диференціації розділяють на “покутський” і “буковинський”. Покутський говір функціонує на території, що утворює географічний трикутник (звідси й назва “Покуття”) – між р. Дністер на півночі, Черемош на півдні, Бистриця Надвірнянська на заході. На сході охоплює частину Кіцманського р-ну Чернівецької обл. Від гуцульського говору його відділяє приблизно лінія Надвірна–Коломия (південніше)–Косів (північніше)–Кути; від наддністрянських говірок – Дністер; на заході межує з говірками, що поступово переходять до бойківського говору⁶¹. Автор не погоджується з міркуваннями І. Матвіяса про те, що “...Покутсько-буковинський говір знаходиться на території майже всієї Чернівецької і західних районів Івано-Франківської областей”, а гуцульський говір “займає північні райони Івано-Франківської, південно-західні Чернівецької і східні райони Закарпатської областей”⁶².

Протягом 1990-х років Михайло Паньків продовжував досліджувати етнокультурні й господарські процеси на Покутті, розглядаючи його як історико-етнографічний регіон, розміщений у межиріччі Дністра і Пруту. На сході воно межує з Буковиною (Заставницький і Кіцманський р-ни), на заході – обмежене Станиславською низовиною. За сучасним адміністративним поділом до Покуття належать території Снятинського, Городенківського, Тлумацького, північна частина Тисменицького, більша – Коломийського (без південної частини) р-нів. Розмовляють покутяни покутсько-буковинським діалектом (говором), який розповсюджений у міжріччях Дністра і Пруту, Бистриці Надвірнянської і Серету⁶³. Цікаво, що такий

⁵⁹ *Заставний Ф.* Українські етнічні землі / Ф. Заставний. – Львів: Світ, 1992. – С. 162.

⁶⁰ *Сав'юк З.* Покуття краєм рідним зветься / З. Сав'юк // Покуття. Історико-краєзнавчий та літературно-мистецький альманах. – Снятин: друкарня “ПрутПринт”, 1996. – Ч. 1(2). – С. 39–40.

⁶¹ *Лесюк М.* Покутський говір як різновид української загальнонаціональної мови / М. Лесюк // Ямгорів. Літературно-краєзнавчий і мистецький альманах. – Снятин: ПрутПринт, 1999. – Ч. 9–10. – С. 125.

⁶² Там само.

⁶³ *Паньків М.* Хто ми такі? / М. Паньків // Галичина. – 1993. – 25 травня; Етнос. Соціум. Культура: регіональний аспект.... – С. 22–23.

підхід у визначенні меж Покуття став основою в написанні колективної монографії “Покуття. Історико-етнографічний нарис”⁶⁴.

Автор в окремій публікації звернув увагу на проблему перехідних зон в етнографічному територіальному районуванні Івано-Франківщини. Дослідник по-слугується думкою етнологів А. Пономарьова, який пов’язує територіальну невизначеність регіонів із формуванням все меншої чіткості культурно-побутових ознак і тим, що цією проблемою, крім етнологів, почали займатися економісти, демографи, історики, антропологи й навіть письменники⁶⁵. Автор вказує, що в межах Івано-Франківщини, територія якої становить 13,9 тис. кв. км із населенням 1 млн 409,8 тис. осіб, територія Покуття становить 3 042 кв. км, населення – 292,2 тис. осіб. Натомість, на перехідні зони припадає 3 300 кв. км із населенням 330,3 тис. осіб⁶⁶.

З етнографічного боку дослідник окреслює перехідну зону між Покуттям і Гуцульщиною. Підтвердження цього – зміна забудови сіл на шосейній трасі між Снятином і Кутами, де можна побачити перехід покутської садибної архітектури до гуцульської. Аналогічна перехідна забудова спостерігалася від Джурова, Тростянця (села Снятинського р-ну), Хімчина (Косівський р-н) у бік Косова. Визначення меж перехідної зони між Покуттям і Гуцульщиною автор коригує залежно від особливостей розвитку матеріальної культури: народної архітектури, елементів одягу, розвитку землеробства й домашнього тваринництва і, навіть, наявності лісів (у міру їх збільшення житлові будівлі наближаються до гуцульських).

У духовній культурі, з одного боку, спостерігається звуження перехідної зони, з іншого – домінування елементів одного з регіонів на всій перехідній території. Як приклад автор наводить календарні обряди. Гуцульські вірування й ворожіння, способи лікування ввійшли в села перехідної зони й, навіть, окремі з них розповсюдились на Покуття⁶⁷. Автор визначає північну і східну частину Покуття, яка проходить по р. Ворона і межує з покутськими Тлумацьким і Коломийським р-нами⁶⁸.

Йосип Гілецький скрупульозно окреслив границі історико-географічного району Покуття, що займає східну частину сучасної Івано-Франківської обл. Дослідник стверджує, що територія Покуття повністю охоплює терени сучасних Городенківського, Коломийського, Снятинського р-нів, Коломийської міськради, а також частини Тлумацького, Тисменицького, Богородчанського, Надвірнянського, Косівського р-нів Івано-Франківської обл. Загальна площа становить близько 1 494 кв. км, або 32,3 % від площі області. Крайня північна точка історико-географічного району перебуває поблизу гирла р. Бистриці в околицях с. Побережжя Тисменицького р-ну. Найпівденніша частина Покуття міститься у долині р. Черемошу поблизу селища Кути Косівського р-ну. Найзахідніше село Покуття, очевидно, – Горохолина в Богородчанському р-ні. Крайня східна точка Покуття і найсхідніша для Івано-Франківської обл. – у долині Дністра поблизу с. Передівання в Городенківському р-ні. Етнографічний центр Покуття розташований в околицях с. Олеша

⁶⁴ Покуття. Історико-етнографічний нарис... – 456 с.

⁶⁵ Пономарьов А. Українська етнографія / А. Пономарьов. – Київ, 1994. – С. 131.

⁶⁶ Паньків М. Етнографічний територіальний поділ Івано-Франківщини: перехідні зони / М. Паньків // Етнос і культура. – Івано-Франківськ: В-во “Плай”. – 2008. – № 4–5. – С. 164.

⁶⁷ Там само. – С. 165–166.

⁶⁸ Там само. – С. 167.

Тлумацького р-ну⁶⁹. Разом із тим автор, узагальнюючи, вказує, що нема ніяких застережень щодо окреслення північної (р. Дністер) і північно-східної (адміністративна границя, що розділяє Івано-Франківську та Чернівецьку обл.) межі Покуття. Менш однозначна північно-західна межа, яку проводить по Бистриці та Бистриці Надвірнянській, лінії вододілу між Бистрицями – Надвірнянської і Солотвинської. Південно-західна межа відділяє Покуття від земель етнографічної Гуцульщини.

Іван Могитич у незалежній Україні зробив порівняльний аналіз архітектурно-етнографічних особливостей народного будівництва Гуцульщини, Бойківщини, Покуття й Опілля. Івано-Франківська обл. лежить у двох фізико-географічних зонах: лісостеповій та українських Карпат. В адміністративних межах Івано-Франківської обл. лісостепова зона розташована у двох фізико-географічних областях: лісо-луко-степове Опілля і Покутський лісостеп (інша назва – Пруто-Дністровська лісостепова область), а українські Карпати – у двох фізико-географічних “підпровінціях”: Прикарпаття (інша назва – Передкарпаття) та північно-східні схили українських Карпат. На думку автора, Покутський лісостеп розташований між долинами Пруту і Дністра в межах східної частини Івано-Франківської обл. як частина Пруто-Дністровської лісостепової області, що тягнеться в цьому межиріччі через Чернівецьку обл. на південь. Північна межа йде Дністром до гирла р. Тлумач, на заході межує з Бистрицько-Тлумацьким Опіллям приблизно до с. Кривотули, далі – правим берегом р. Ворона майже до містечка Отині й, приблизно, через населені пункти Голосків, Лісна Слобідка, Мала Кам’янка, північніше Коломиї до Пруту. У Покутському лісостепі виділяють три ландшафтні райони: Правобережне Придністров’я, Західне та Східне Покуття. Дослідник узагальнює: в межах Івано-Франківської обл. у Покутський лісостеп входять цілковито Снятинський і практично увесь Городенківський р-ни (за винятком лівобережжя в меандрі Дністра), майже половина Коломийського р-ну (за винятком межиріччя Пруту і Пістиньки, а також с. Товмачик та деяких інших), більша частина Тлумацького р-ну⁷⁰. Необхідно додати, що автор подав карту археологічних культур першої половини першого тисячоліття н. е., на якій Покутський лісостеп також позначений на території сучасної північно-східної частини Чернівецької обл. і Молдови⁷¹.

Отже, Покуття належить до найдавніших в Україні історико-географічних (історико-етнографічних) регіонів (районів). Інтерес до його вивчення сягає пізнього Середньовіччя і Нового часу. Покуття зображувалось на мапах іноземних картографів XVI–XVIII ст. Упорядники карт регіон розглядали як південний прикордонний форпост Польщі, видовжений у вигляді кута, що межував із Молдавією, Трансильванією, Волощиною. Починаючи з XIX ст., на науковому рівні були зроблені перші спроби визначити межі Покуття. Аналізуючи господарський уклад місцевих жителів, українські та польські етнографи, краєзнавці й фольклористи поступово звужували територію Покуття: у східній частині – до межиріччя р. Прут і Черемош; північною межею, як правило, визначали р. Дністер; південна (південно-

⁶⁹ Глецький Й. Покутське підсоння (простір та геоморфологія історико-географічного Покуття) / Й. Глецький // Ямгорів. Літературно-краєзнавчий і мистецький альманах. – Снятин: ПрутПринт, 2008. – Ч. 15. – С. 90.

⁷⁰ Могитич І. Традиційні зональні особливості народного будівництва Івано-Франківської області / І. Могитич // Праці Наукового товариства імені Шевченка. Косівський осередок “Гуцульщина”. – Косів, 2006. – Т. 2: Краєзнавство – С. 323–335.

⁷¹ Там само.

східна) межа – Черногірський хребет або перехідна передгірська зона Карпат; західна частина – межиріччя Бистриці Надвірнянської і Бистриці Солотвинської, або взагалі не розглядали.

У радянський час і в період незалежності вийшла низка праць етнологів, істориків, фольклористів, географів і мовознавців, які по-різному трактують контури Покуття: від доволі спрощених підходів (це межиріччя Дністра і Пруту, на заході – Станиславська низовина, на сході – Чернівецька обл.), до більш ускладнених (підхід Д. Бучка, Й. Гілецького). Фокусується увага на кордонах Покуття як етнографічного району в посібниках з етнології, щоправда, автори його межі окреслюють по-різному.

Фольклорний район Покуття територіально збігається з етнографічним без його буковинської частини. Проводячи фізико-географічний аналіз регіону (Пруто-Дністровська лісостепова область), дослідники зменшують його територію на Івано-Франківщині, проте Покутський лісостеп простягається в бік сучасної північно-східної частини Чернівецької обл. і Молдови. Покутський говір (діалект) одержав поширення не тільки у Снятинському, Городенківському, Тлумацькому, північно-східній частині Тисменицького, більшій частині Коломийського (без південної частини) р-нів Івано-Франківської обл., але й у кількох суміжних до Прикарпаття районах Чернівецької обл.

У наукових дослідженнях розглядається проблема перехідних зон в етнографічному територіальному районуванні Івано-Франківщини, де важливе місце займає Покуття, що межує з Гуцульщиною й Опіллям. В енциклопедичних виданнях спрощено окреслюють кордони регіону, як правило, називаючи його історико-географічною областю, географічно-історичним краєм. Для такого виду публікацій давно назріла потреба подати детальніше визначення меж Покуття.

Андрей Королько. Границы Покутья в историко-краеведческих и этнографических исследованиях XIX – начале XXI века

Рассмотрены соображения исследователей относительно определения границ историко-географического (историко-этнографического) региона (района) Покутья. Во внимание приняты иностранные этнографическо-фольклорные и историко-краеведческие разведки XIX – первой половины XXI века, исследования советских и современных украинских историков, этнологов, географов и языковедов, энциклопедические издания.

Ключевые слова: историко-географический (историко-этнографический) регион (район), Покутье, этнографическое районирование, границы.

Andriy Korol'ko. Borders of Pokuttia in historical, regional, and ethnographic research of the 19th – beginning of the 21st century

The article reviews researchers' reflections on the outline of borders of historical, geographical and ethnographic region of Pokuttia. It takes into consideration foreign ethnographic and folklore studies, local history explorations of the 19th – early 21st century, research of Soviet and contemporary Ukrainian historians, ethnologists, geographers and linguists.

Key words: historical, geographical and ethnographic region, Pokuttia, ethnographic zoning, borders.